

NOORDER DIERENPARK

Melle Wachtmeester

'De grootste trekpleister is de bruine rat'

Als de bus van Bergman meteen de eerste brug over het kanaal nam, dan wisten wij het al wel: ook dit jaar zou het schoolreisje weer naar de dierentuin in Emmen gaan. Niet dat dat een beproeving was, maar als kind wilde je wel eens wat anders. Helaas, gebrek aan fantasie bij de onderwijskrachten die in de vijftiger jaren belast waren met mijn vorming en vooral gebrek aan financiën sloten elk alternatief uit.

Uit de kist, die de dierentuin in Emmen
 opende, bleef de bruine rat de grootste
 trekpleister.

der meer voor de geest. Ja, bij de ingang had je papegaaien op die wiebel-rekken, waaraan ze met een stevige ketting zaten vastgeklonken. En meer naar achteren had je een stinkhok met jakhalzen of hyena's en waren daar ook niet de wolven, die urenlang in een tredmolen liepen?

Je kon er ezeltje rijden, maar de animo daarvoor was nooit groot: die beesten waren niet vooruit te branden.

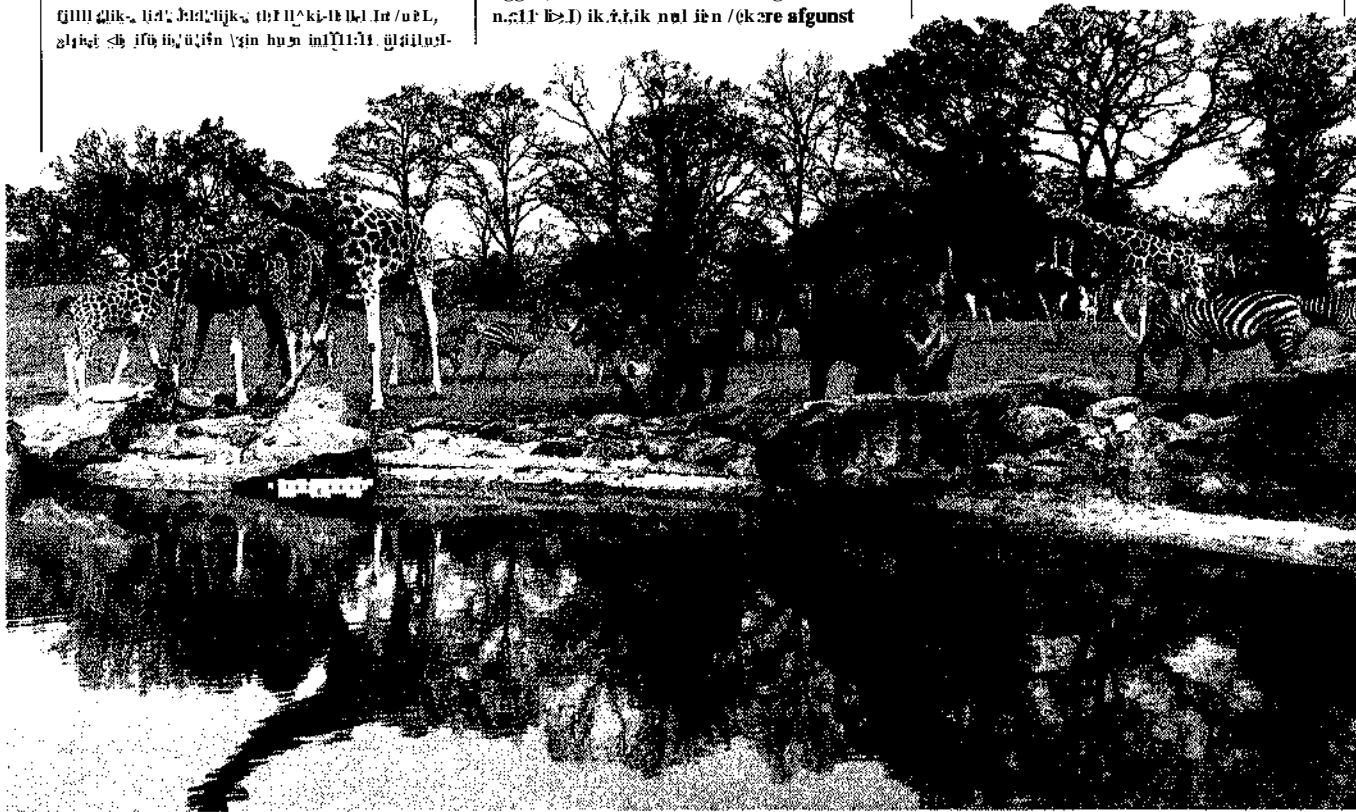
Helemaal achteraan kon je de spoorlijn zien liggen, waarover de 'Blauwe Engel' reed.

n. 1. 1. 1. ik. 1. 1. ik. 1. 1. n. 1. 1. / (k. 1. 1. 1. afgunst

naar gekeken: de mensen in die trein hadden ongetwijfeld een verre bestemming; wij kwamen weer niet verder dan de dierentuin.

Maar verreweg de meeste indruk maakte een grote rotspartij, vooraan in het park. Een échte rots met steenbokken! Dat had je in de veenkolonien niet. Rotsen, bedoel ik. Steenbokken ook niet, maar voor een kind dat het vlakke land gewend was en nog nooit bergen had gezien, had die rots iets imposants.

Toch ben ik na m'n lagere schooltijd nooit weer in het dierenpark geweest.

Die rots is er nog en zal waarschijnlijk blijven ook als een monumentje ter herinnering aan de dierentuin van vroeger. Pas nu weet ik dat het geen echte rots is, maar steengas met een pleisterlaag, gebouwd naar de ideeën van ene Hagenbeck, die rond de eeuwwisseling revolutionaire veranderingen teweegbracht in het dierentuinwezen. Met enige schaamte heb ik moeten constateren, dat de bewoners van die rots geen steenbokken zijn, maar maneschappen. Ik vrees, dat dat toen ook al op de bordjes heeft gestaan, maar dat moet mij ontgaan zijn.

De vastgeklonken papegaaien zijn als eersten verdwenen, toen het echtpaar Rensen elf jaar geleden de directie van het toen verkommerde dierenpark op zich nam. Sindsdien is er een andere wind gaan waaien. Edukatie staat nu voorop, dat wil zeggen op een speelse en rekreatieve manier kennis en inzicht geven in natuur en milieu.

Het is een aanpak die sukses lijkt te hebben, want jaarlijks vinden meer dan een half miljoen mensen de weg naar het prachtige park in het hartje van Emmen en dat aantal stijgt nog steeds.

Toch wil Aleid Rensen die hoge bezoekersaantallen niet alleen toeschrijven aan die edukatieve aanpak. *'Kijk, wij hebben een park waarin de dieren ruim zitten. Bovendien komen er veel toeristen in Drente. Dat speelt allemaal mee. Maar het is niet zo, zoals men in het begin zei, dat die edukatieve aanpak de gewone man zou afschrikken.'*

Maar is het beleid toch niet voor een deel gericht op hoge bezoekersaantallen?

Aleid Rensen: *'Wij vinden dat een dierentuin alleen maar eenfunctie kan hebben door die edukatieve taak. Het is natuurlijk prettig dat er veel mensen komen. Daardoor kun je weer nieuwe dingen doen, maar als we echt*

op de massa zouden gokken, dan zouden we een mono-rail over het park gooien en die komt er nooit.'

Ze zegt het met grote nadruk en voegt eraan toe: 'Wij willen de mensen de samenhang laten zien. We houden daar rekening mee bij de samenstelling van de diergroepen, die we in een omgeving brengen die zo dicht mogelijk bij het natuurlijke milieu ligt. Anders krijg je alleen maar traumatisch gedrag bij dieren.'

Vooral in Duitsland is er een sterke neiging om zoveel mogelijk bedreigde diersoorten in een dierentuin onder te brengen. Hoe meer bedreigde en zeldzame dieren, des te hoger is de status van de Zoo.

Wij willen helemaal geen bedreigde of zeldzame dieren. Weetje wat hier de grootste trekpleister is?'

Ik weet het niet en op de apen durf ik niet te gokken.

'De bruine rat! Een beest dat door iedereen bestreden wordt. Als je wilt duidelijk maken, dat er een samenhang is tussen plankton en walvissen en de vervuiling van de zee, dan hoeft dat niet door een walvis 'te laten zien.'

Zeehonden

Nee, maar u wilt een zo natuurlijk mogelijk milieu voor de dieren. U heeft hier, dacht ik, ook zeehonden, zou je die dan niet beter terug kunnen zetten in zee?

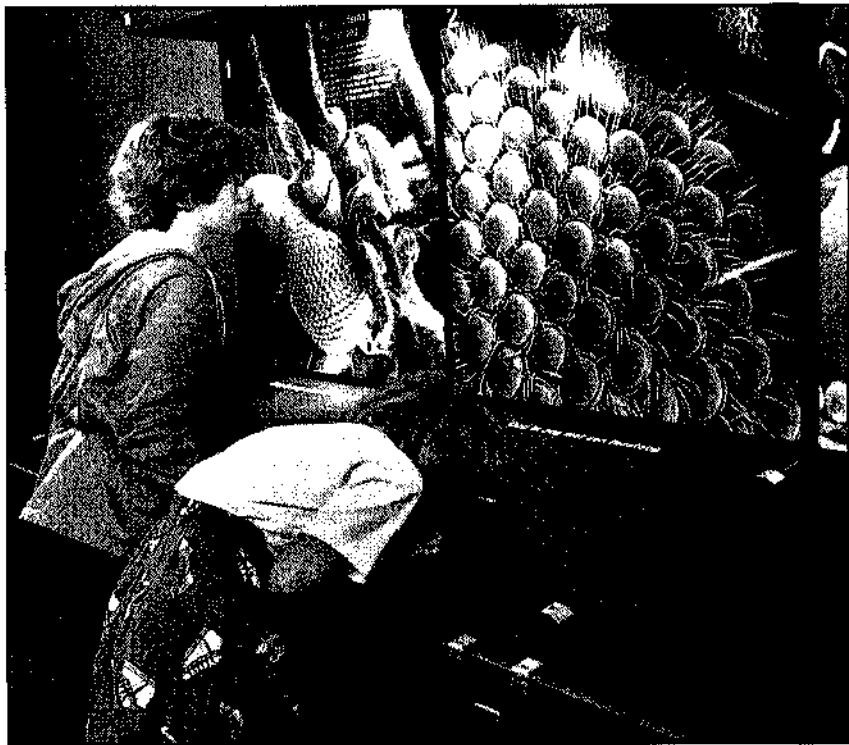
Aleid Rensen: *'We hebben hier alleen manenrobber. Daarmee hebben we een vertegenwoordiger van de zeezoogdieren. Dan zegje: maak een goed onderkomen voor die dieren, zorg dat ze in een behoorlijke groep kunnen leven en versnipper dat niet over hele groepen van andere verwante zeezoogdieren. Je hoeft al die soorten niet te laten zien om duidelijk te maken wal er aan de hand is. Je kunt je wel, zoals Greenpeace, inzetten*

voor walvissen en dat spreekt de mensen aan; omdat die dieren zo groot zijn, of zoals Brigitte Bardot doet, omdat zeehondjes zulke mooie ogen hebben, maar je moet niet op dat soort sentimenten inspelen. Greenpeace zit daar ook mee, want de mensen maken zich niet druk over de watervlo, die een belangrijke schakel in een voedselketen kan zijn. Als je praat over afval in de oceaan, dan stukt het gesprek vaak al.'

'Vroeger had je een apenhuis, een vogelhuis, noem maar op. Zo deelde je een dierentuin in. Wij delen nu in via geografische zones. Daar en daar komt dit voor en dat willen we milieu-gebonden laten zien. In het museum hebben we ook een volkenkundige afdeling. Dat hebben we heel bewust gedaan, omdat dieren, planten en mensen één geheel vormen: We hebben een expositie over Pygmeënen. We willen volken laten zien die min of meer in harmonie met de natuur leven. Zij maken gebruik van het oerwoud, zonder dat dat problemen oplevert, totdat de moderne mens ook zover oprukt.'

Daarnaast behandelen we steeds thema's. Elk jaar kiezen we weer een ander. Vorig jaar was dat het bewegen, nu gaat het over de invloed van kleuren en geuren op het gedrag van mensen en dieren. We stellen daarover ook lespakketten samen, die over hel hele land af-trek vinden. Het gekke is dat daarvan buiten de noordelijke provincies meer gebruik wordt gemaakt, dan in het gebied zelf, maar ik denk dat het onderwijs in het westen wat vrijer is. Daar heb je ook meer Montessori- en Jenaplanscholen en ons materiaal speelt meer op dat soort onderwijstypen in.

De bordjes bij de dieren worden steeds aan die thema's aangepast, zo blijft het park dynamisch. Waar we nu mee bezig zijn is de bouw van een tweede museum, het Biochron, dat de evolutie zal behandelen, maar voordat

Een andere en meer edukatieve aanpak.

dat klaar is, zijn we heel wat jaartjes verder. Dat past allemaal in onze visie, dat we helemaal de kant van de natuur- en milieu-educatie op willen.

Anderen zeggen dat een dierentuin een functie zou moeten hebben door te fokken met bedreigde diersoorten. Wij zetten daar grote vraagtekens bij.

Neem de reuzenpanda. Je kunt beter het land benaderen waar die dieren nog voorkomen

om ze te beschermen, dan er mee te gaan fokken. Je hebt meer aan kerels met stenguns die het leefgebied van die panda's beschermen...

Tijgers aan de pil

Je hebt nu al de situatie, dat er in dierentuinen meer tijgers zijn dan in de vrije natuur. Uitzetten van die tijgers heeft geen zin. Het gebied waar die dieren zich kunnen handhaven is te klein geworden en er zijn te weinig prooidieren. Er zijn nu zoveel tijgers in het wild, als zo 'n gebied aankan.

Wij hebben onze tijgers aan de pil. Af en toe laten we nog een nestje komen, maar je raakt ze aan de straatstenen niet kwijt.

Daar komt nog bij, dat er vroeger nogal selektiefmet tijgers gefokt is, waarbij vooral op de tekening werd gelet. Daardoor krijg je al verschijnselen, dat het beeld van de dieren-tuintijger verschilt van die in het wild. Het is een 'tuindier' aan het worden'.

Lesdoos

Na het gesprek volgt voor mij de hernieuwde kennismaking met het Noorderdierenpark. Dan blijkt ook dat Aleid Rensen niet overdeven heeft wat die nieuwe aanpak betreft. Evenwichtig ingedeelde diergroepen leven met en naast elkaar in een zeer natuurlijke omgeving. De exposities zijn boeiend en leerzaam. De anderhalf uur die ik beschikbaar heb om op eigen houtje rond te kijken, is een veel te korte periode om alles goed te bekijken.

De lesdoos die ik meekrijg over de expositie 'In geuren en kleuren' maakt me bijna jaloers op de kinderen van nu, die op zo'n manier onderwijs kunnen krijgen.

Een paar oude dingen zijn er nog, zoals de 'berekuil', rudimenten van de oude aanpak — 'als je die beren na dertig jaar overplaatst, zou het hun dood kunnen zijn'— de papegaaien kunnen nu met veel andere vogels rondvliegen in een enorme vliegkooi, waar je je in Zuid-Amerika waant. De stinkhokken van de jakhalzen of hyena's zijn er niet meer. Als ik het park verlaat, kom ik langs het pleisterwerk met de maneschappen. Er komt net een schoolklas binnen. Kinderen van een jaar of zes, zeven. 'Kijk es', roepen de voorsten enthousiast, 'een echte rots met steenhokken!'